راهنمای آموزشی سنجه‌های پزشکان — اعتباربخشی ملی بیمارستان‌ها

واحد بهبود کیفیت و ایمنی بیمار بیمارستان علامه بهلول گنابادی

موضوع: بررسی سنجه‌های تخصصی گروه پزشکان (بر اساس ویرایش ششم کتاب اعتباربخشی)

هدف: آماده‌سازی برای ارزیابی و ارتقای سطح ایمنی بیمار

🛑 مقدمه حیاتی (قبل از شروع)

همکاران گرامی، سنجه‌هایی که در ادامه می‌آید، همگی سطح ۱ هستند. یعنی در ارزیابی، بدون آن‌ها اعتباربخشی محقق نمی‌شود. ۱۰ مورد از ۱۱ سنجه ذکر شده، ستاره‌دار (ایمنی بیمار) هستند؛ یعنی مستقیماً به آسیب‌های قابل پیشگیری مربوط‌اند.

سه پیام کلیدی برای ما:

1. **پزشک معالج، رهبر بالینی بیمار است؛ نه فقط یکی از اعضای تیم.**
2. **زمان، بخشی از درمان است؛ در متن سنجه‌ها واژه «به‌موقع» صریح آمده است.**
3. **دستور بدون مهر، امضا و ساعت، دستور نیست (از نظر ارزیاب، وجود ندارد).**

🩺 بخش ۱: برنامه درمان (پایه و اساس)

کد: ب/۲–۱–۱ | سطح ۱ | وزن ۱٫۵ | ★ (ایمنی بیمار)

محتوا: طراحی و هدایت برنامه درمان توسط پزشک معالج بر اساس ارزیابی اولیه.

✅ **در پرونده حتماً باید باشد:**

- **ارزیابی اولیه: شرح‌حال، معاینه، تشخیص — با مهر، امضا و ساعت.**
- **برنامه درمان: شامل دستورات درمانی، مراقبتی و تسکینی که با ارزیابی پرستاری هماهنگ باشد.**

- **مشارکت بیمار: ثبت اینکه بیمار/خانواده از برنامه مطلع شده‌اند.**

⚠️ **اشتباه رایج: نوشته شدن شرح‌حال بدون ذکر ساعت یا امضای پزشک، سنجه را باطل می‌کند.**

🕒 بخش ۲: ویزیت (مهمترین سنجه‌های پزشکی)

کد: ب/۱–۴–۱ | سطح ۱ | وزن ۱٫۵ | ★ (ایمنی بیمار)

محتوا: ویزیت به‌موقع، مستمر و مستند توسط پزشک معالج یا جانشین او.

🔍 **سه رکن ویزیت قابل قبول:**

1. **به‌موقع: ویزیت طبق برنامه روزانه و در زمان‌های مقرر.**
2. **مستمر: در زمان مرخصی/تعطیلات، جانشین واجد صلاحیت باید ویزیت کند.**
3. **مستند: ثبت پاسخ به درمان + بازنگری طرح + ثبت دستورات جدید.**

💡 **نکته جانشینی: در بیمارستان‌های آموزشی، ترتیب جانشینی باید رعایت شود (رزیدنت ارشد ←پزشک مقیم ←آنکال).**

📞 بخش ۳: دسترسی ۲۴ ساعته (بسیار حساس)

کد: ب/۲–۴–۱ | سطح ۱ | وزن ۲ | ★ (ایمنی بیمار)

محتوا: دسترسی بیماران به پزشک در تمام ساعات شبانه‌روز بدون ایجاد تأخیر در درمان.

⚠️ **نکته ارزیابی: ارزیاب‌ها به شدت روی زمان درخواست و زمان حضور پزشک حساس هستند.**

- **در پرونده حتماً ثبت شود: (زمان تماس با آنکال ←زمان رسیدن پزشک به بالین بیمار).**
- **باید برنامه آنکالی مکتوب و در دسترس بخش‌ها باشد.**

🤝 بخش ۴: هماهنگی اقدامات (رهبری تیم)

کد: ب/۴–۴–۱ | سطح ۱ | وزن ۱ | ★ (ایمنی بیمار)

محتوا: انجام اقدامات تشخیصی و درمانی تحت مسئولیت و هماهنگی پزشک معالج.

🚨 قاعده طلایی:

توصیه پزشک مشاور (مثلاً متخصص تغذیه یا فیزیوتراپی) نباید بدون تأیید و ثبت توسط پزشک معالج اجرا شود.
پزشک معالج باید "رهبر" دستورات باشد.

⛓️ بخش ۵: سنجه‌های بحرانی (موضوع اصلی اشتباهات)

۵–۱) مهار فیزیکی و شیمیایی

کد: ب/۱–۲–۳ | سطح ۱ | وزن ۱٫۵ | ★

- **دستور دقیق: نباید بنویسید «بیمار را مهار کنید». باید بنویسید: «کدام عضو، به چه دلیلی و برای چه مدتی».**
- **ممنوعیت: مهار مادر باردار در وضعیت خوابیده به پشت ممنوع است.**
- **تکرار: هر بار تکرار مهار، نیاز به دستور جدید و ارزیابی مجدد دارد.**

۵–۲) داروهای مخدر (Narcotics)

کد: ب/۱–۵–۱ | سطح ۱ | وزن ۱٫۵ | ★

- **تجویز: فقط توسط متخصص/فوق‌تخصص.**
- **نحوه‌ی تجویز: فقط به صورت یک‌بار (Stat)؛ پرهیز از تجویز مداوم PRN برای مخدرها.**
- **ایمنی: کنترل دوگانه در هنگام آماده‌سازی و تزریق.**

🏥 بخش ۶: سنجه‌های تخصصی (بسیار مهم)

۶–۱) بیهوشی و ریکاوری

کد: ب/۳–۳–۳ | سطح ۱ | وزن ۲ | ★

- **پزشک بیهوشی باید از شروع عمل تا زمان ترخیص بیمار از ریکاوری حضور داشته باشد.**
- **دستور انتقال بیمار از ریکاوری به بخش حتماً باید توسط متخصص بیهوشی صادر شود.**

۶–۲) مراقبت از مادران پرخطر

کد: ب/۴–۱–۲ | سطح ۱ | وزن ۲ | ★

- **آنکال متخصص: باید حداکثر ظرف ۳۰ دقیقه در دسترس باشد.**
- **تیم مراقبت: حضور پزشک معالج و تیم فوریت‌های مامایی الزامی است.**

۶–۳) پروسیجرهای تهاجمی در تصویربرداری

کد: ب/۷–۲–۳ | سطح ۱ | وزن ۲ | ★

- **قبل از پروسیجر (مثل بیوپسی زیر CT یا آرتروگرافی)، باید:**

1. **دستورالعمل استفاده از مواد حاجب بررسی شود.**
2. **رضایت آگاهانه ثبت شود.**
3. **حضور متخصص بیهوشی (در پروسیجرهای نیازمند آرام‌بخشی) تضمین شود.**

۶–۴) رادیوتراپی

کد: ب/۹–۲–۶ | سطح ۱ | وزن ۲ | ★

- **ویزیت و تدوین برنامه رادیوتراپی حتماً توسط متخصص رادیوتراپی باید انجام و ثبت شود.**

🥗 بخش ۷: رژیم غذایی (سنجه عمومی)

کد: ب/۱–۶–۱ | سطح ۱

- **تعیین نوع رژیم بر عهده پزشک است.**
- **ثبت رژیم باید در سیستم (HIS) و پیش از وعده غذایی انجام شود.**